

ביקשנו הרבה – דברים לבוגרי רפואה בטכניון

13 ביוני 2018

שמעון מרום

בוגרות ובוגרים יקרים,

דווקא במעמד המיוחד הזה, מותר לנו, אולי חובה עלינו, לעצור לרגע כדי לשאול אם אנו ראויים לאמון שנתן בנו הציבור. האם אנו ראויים לאמון שנתנה בנו החברה, שנתנו בנו האנשים שחיים בארץ הלא קלה הזו. הרי הם, האנשים שיישאו אליכם מבט בצר להם, ברגעים הכאובים ביותר של חייהם, הם הלקוח האמתי של בית הספר לרפואה (לא אתם, בוגרות ובוגרים יקרים; אני יודע שכך חשבתם). להם, לציבור משלמי המיסים, אנו חייבים דין וחשבון.

האם אנו ראויים לאמון שלהם?

ביקשנו שיבטחו בנו כי נוכל להעניק לכם כלים לרתום את מדעי הטבע, החברה ו(פה ושם) גם את לימודי הרוח, לשמירת בריאות גופו ונפשו של האדם; לרתום אותם להבנת האדם בראש וראשונה כאדם, ואת גופו כמכונה.

ביקשנו מהם, מציבור משלמי המיסים, שיאמינו כי יש ביכולתנו להקנות לכם כלים להבנת התרבות והאקולוגיה של האדם, את היחסים בין האדם ובין סביבתו האנושית, הביולוגית והפיזיקלית. שנלמד אתכם איך נהיה אדם, גוף ונפש, ואיך מתקשר אדם – מילולית ושלא דרך מילים – איך מבין אדם את הבריאות, את החולי, את החיים ואת המוות.

הבטחנו להם שנטפח אצלכם מצע עשיר, אינטלקטואלי ורגשי, להתמודדות עם האתגרים שמציבים המדע והחברה בעידן המודרני.

הם ציפו שנעמיק את ידיעת עצמכם ואת פוטנציאל הסתגלותכם לעולם משתנה. לחנך אתכם להיות קשובים, נכונים ומסוגלים לסייע לכל אדם שמבקש מזור.

שש שנים ועוד שנת התנסות אחת, זהו פרק הזמן שניתן בידנו.

ביקשו הרבה, הבטחנו שנוכל, והתאמצנו מאד – בראש וראשונה אתם, הבוגרות, הבוגרים והמשפחות – וגם אנו, חברות וחברי הסגל (האקדמי והמנהלי); כולנו, הבטחנו הרבה והתאמצנו מאוד.

והרי אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו; יש לו מאה רוצה מאתיים, יש לו מאתיים רוצה ארבע מאות... ואנו? עם כמה מתאוותנו יצאנו?

בצד הטכני, הלימודי, זה שבא לידי ביטוי במבחנים ומסתכם במספר אחד, בציון יבש, גם אם פחות משמעותי, חשוב לומר במעמד הזה כי הרבה יותר מחצי תאוותנו בידנו. אספר לאורחים הרבים כי שקלול ציוני הפרחים הללו, בוגרינו בשלושת המחזורים האחרונים, בבחינות הגמר הארציות במקצועות הרפואיים הכבדים (רפואה פנימית, רפואת ילדים וכירורגיה), מציב אותנו במקום הראשון, מעל בתי הספר האחרים.

אבל יש לסייג זאת: הליך הקבלה לבית הספר לרפואה של הטכניון גורם להטיה לטובת יכולת לימוד מופלאה של תלמידינו, יכולת אותה הביאו עימם מהבית; לכן איני בטוח שיש לזקוף את ציוני הגמר לזכותנו; בגזרה הזו, הלימודית גרידא, צריך בעיקר לא לקלקל.

זאת, כאמור, בצד הטכני שבא לידי ביטוי במבחנים ומסתכם במספר שאין בו כדי להעיד, אף לא ברמז, על המידה בה אנו עומדים ברוב רובן של הבטחותינו לציבור שהפקיד את החינוך שלכם בידנו. להבדיל מלימוד הרפואה, חינוך רפואי הוא בראש וראשונה חינוך למקצוענות ערכית.

האם שם יצאנו עם חצי תאוותנו בידנו? יש לו מאה רוצה מאתיים, יש לו מאתיים רוצה ארבע מאות...

ובכן, חינוך וערכים אינם מצרכים או מעות, ערכים אינם חפצים שמועברים מהמדף אל עגלת הקניות. ערכים הם יותר כמו מצפן ומגדלור, ערכים הם כלים ומדריכים חיוניים בעודנו מפליגים במים לא מוכרים; הספינה אינה אמורה לשוט רק צפונה למרות

שהמצפן מצביע צפונה; הספינה אינה אמורה לשוט אל המגדלור אלא להתכוון על פיו; כך הערכים המכוונים אותנו.

ולכן, כשמדובר בחינוך ערכי, לא בסיפוק התאוה מדובר אלא בהקניית התאוה עצמה. וכאן, הרבה יותר ממחצית תאוותנו בידינו.

כי אני יודע שהחתמנו אתכם בתאוות עצמן, החתמנו אתכם בתשוקה להיות מלומדים קשובים למטופליכם ולמשפחותיהם; לא תמיד תהיו כך, כי בני אדם אתם, אך אני יודע שתתאוו להיות כך. החתמנו אתכם בתשוקה להקל סבל אנושי, כאב גופני וייסורי נפש; להעניק מרפא לכל אדם באשר הוא אדם, כל אדם שמבקש את מבטכם או מגע ידכם, קשב, חמלה או חיוך, מילה של עידוד או חיבוק; אני יודע שלא תמיד תהיו כך, כי אתם בני אדם, אך בה בעת אני יודע כי תתאוו להיות כך.

ועל זאת גאוותנו, המורים, הסגל האקדמי והמנהלי של הטכניון ובתי החולים, ההורים, החברים; אני מבטיח לכם – אורחים יקרים – שיוצאים מכאן היום מעל 100 צעירות וצעירים שיודעים רפואה ומצויידים במצפן ובמפה שיסייעו להם למצוא את דרכם בעולם ערכים שהופך יותר ויותר קשה לניווט.

ובכל זאת, פטור בלא כלום אי־אפשר. "בכל דבר יש סדק", ומה טוב כך, כי "דרך הסדק נכנס האור" כתב לאונרד כהן.

היינו שאננים. קיבלנו כמובן מאליו את רצון הממסד – הממשלה וקופות החולים – לשמור על מסורת הרפואה היקרה מפז, מסורת ששורשיה בראשית הציוויליזציה, מסורת של טיפול, לימוד וחינוך שמכוונים בראש ובראשונה ל**מען האדם והקהילה**, מסורת של הוספת טוב וחמלה לעולם הזה.

לא ברור שצדקנו.

היינו שאננים, ולכן לא השקענו די בחינוך שלכם לשמירה על הרפואה מפני אלילי הכסף והכוחנות הפוליטית; לא הדגשנו מספיק עד כמה חשוב שתשמרו עליה כעל בבת עיניכם מפני אלה.

כי, כפי שקורה מפעם לפעם בתולדות האדם, ההיסטוריה מתהפכת עלינו בציניות, ובשם ערך החופש והאינדיבידואליזם נופלת הרפואה – בימים אלה ממש – טרף בידיהם של קפיטליסטים שנוהגים בדיוק, אבל בדיוק, כמו הפוליטרוקים שבגדו בתפקידם המקורי, החינוכי, והפכו לקלגסי המשטר.

היינו שאננים, ובחינוך שלנו אתכם לא הדגשנו מספיק עד כמה חשוב שלא תפקירו את הזירה הציבורית להשתרשות של תרבות רפואה המונהגת על ידי פקידים ורואי חשבונות, שלוחי שלטון ונערי אוצר, שבראש סולם הערכים שלהם עומד ערכו הכספי של מפגש בן שבע דקות עם החולה.

אבל אתם כאן, ותהיו כאן עוד הרבה אחרינו, ואפשר לסמוך עליכם.

אנא: שמרו על הרפואה, הקפידו לא לזנוח את העשייה הציבורית וקבלו על עצמכם אחריות ושליחות לטובת הרפואה והמטופלים; שימרו על הרפואה מכל משמר כי איני בטוח שאנו מצליחים. שימרו עליה מפני אלילי הבערות והיוהרה. שמרו עליה מפני שכרון הטכנולוגיה. שימרו עליה מפני רואי החשבון. בידכם הדבר.

זהו, ביקשנו הרבה אתם ואנחנו, התאמצתם מאוד, והשגנו, אך רוב העבודה לפניכם. המשיכו ללמוד וללמד והמשיכו להוסיף טוב.